

Bảo tàng Cay Són Phôm Vi Hản - Công trình văn hoá hiện đại, một biểu hiện của tình hữu nghị Lào - Việt

TH. & SĨ THON CHĂN THA VÔNG*

Trong khi cả nước Lào đang vui mừng đón nhận những thành quả bước đầu của công cuộc đổi mới đất nước, thì Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản qua đời lúc 11h25' ngày 21/11/1992 tại thủ đô Viêng Chăn. Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản mất đi, nhân dân các bộ tộc Lào mất đi một anh hùng suốt đời phấn đấu hy sinh cho độc lập tự do của đất nước. Sự ra đi của Người là một tổn thất không gì bù đắp nổi cho Đảng, cho dân tộc Lào, cho cả giai cấp công nhân, nhân loại tiến bộ và cho mỗi chúng ta.

Thế theo nguyện vọng của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân và để ghi nhớ công lao to lớn của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản đối với Đảng, Nhà nước, nhân dân các bộ tộc Lào và tình cảm bạn bè quốc tế, đồng thời, để giáo dục

các thế hệ thanh, thiếu niên các bộ tộc Lào theo tấm gương cách mạng của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản, Bộ Chính trị, Ban Chấp hành TW Đảng Nhân dân cách mạng Lào ra Quyết định số 49/BCT ngày 16/12/1992 về việc bảo tồn và phát huy tác dụng của các khu di tích lịch sử của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản tại thủ đô Viêng Chăn và Quyết định số 05/BCT ngày 29/1/1995 về việc xây dựng Bảo tàng lưu niệm Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản tại km 6, thủ đô Viêng Chăn."để đền đáp nhớ ơn với lòng cao thượng và công lao to lớn của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản, để nêu một tấm gương sáng về đạo đức cách mạng suốt đời hy sinh phấn đấu vì nhân dân, vì tổ quốc, một cuộc sống

* CÁN BỘ NGHIÊN CỨU BẢO TÀNG CAY SÓN PHÔM VI HẢN

Một góc trung bày của Bảo tàng Cay Sơn Phôm Vi Hân - Ảnh: Hải Ninh

giản dị, thanh bạch, một tấm lòng yêu thương đồng chí đồng bào vô cùng sâu sắc, cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, người bạn lớn của nhân dân thế giới, để mãi mãi là một tấm gương sáng cho các thế hệ noi theo, kế tục trung thành và xuất sắc sự nghiệp cách mạng vĩ đại của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hân". Quyết định đó đã trở thành hiện thực và ngày 13/12/2000, Bảo tàng Cay Sơn Phôm Vi Hân chính thức mở cửa đón khách tham quan, nghiên cứu, học tập... Sau 5 năm xây dựng, được sự quan tâm chỉ đạo của Bộ Chính trị Ban Chấp hành TW Đảng, Quốc hội, Chính phủ, Ban Phụ trách xây dựng Bảo tàng Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hân đã vừa phát huy trí tuệ tập thể cán bộ, nỗ lực vượt qua khó khăn trong các hoạt động nhằm bảo vệ, phát huy tác dụng khu di tích lưu niệm của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hân, xây dựng nhà trưng bày về cuộc đời và sự nghiệp của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hân, vừa tranh thủ và sử dụng có hiệu quả sự đóng góp của các ngành, các cấp, các địa phương, các cộng tác viên, bạn bè quốc tế, nhất là tình

cảm, lòng tin và sự ngưỡng mộ của đồng bào, chiến sĩ cả nước, kiều bào ở nước ngoài, đã hoàn thành nhiệm vụ xây dựng và trưng bày Bảo tàng Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hân. Cùng đó, trong quá trình xây dựng và trưng bày bảo tàng, công trình văn hoá đặc biệt này đã nhận được sự giúp đỡ cả vật chất lẫn tinh thần không hoàn lại của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam. Các cán bộ, công nhân viên ở Ban giúp Lào của Bảo tàng Hồ Chí Minh thuộc Bộ Văn hoá - Thông tin nước CHXHCN Việt Nam là những người đã trực tiếp, nhiệt tình giúp đỡ từ khi bắt đầu khởi công cho đến khi khánh thành Bảo tàng.

Nhìn tổng quát, Bảo tàng Cay Sơn Phôm Vi Hân là một công trình kiến trúc độc đáo, hiện đại nhất đất nước Lào, được xây dựng bằng bê tông cốt thép nhập từ nước ngoài. Về kiến trúc, Bảo tàng được thiết kế như là một ngôi chùa mái nhọn có 4 góc. Điều khắc trang trí hoa văn của công trình Bảo tàng cũng mang tính chất văn hoá của dân tộc Lào, được sao chép từ ngôi chùa "Vát Ông tự" ở Thủ đô Viêng Chăn.

Kiến trúc sư trưởng Lăm Phum Đuông Ma La không chỉ dày công tìm hiểu lối sống giản dị trong sáng của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản, mà còn dày công tìm hiểu cả bề dày truyền thống văn hoá của dân tộc Lào, đặc biệt là truyền thống xây dựng các công trình đa chức năng, thoả mãn được các yêu cầu hiện đại, khoa học, dân tộc, trang nghiêm... Toàn bộ công trình Bảo tàng gồm 3 tầng: Tầng 1 (tầng hầm) là kho tàng lưu trữ những tài liệu, hiện vật quý hiếm, để gìn giữ được lâu dài với thiết kế kỹ thuật hiện đại, bảo đảm được nhiệt độ, độ ẩm và ánh sáng. Tầng 2 là phòng chiếu phim, thư viện và hội trường, với hai bên là phòng triển lãm để trưng bày hai chuyên đề: "Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản với chính sách đối ngoại và dân tộc"; trên đó một bậc là gian khách trọng thể (gian long trọng) nằm ở trung tâm của toà nhà - nơi đặt tượng Bác, hình tượng mặt trời, hoa đại (hoa Chăm Pa), các cây cối và đồng ruộng..., trên trần được trang trí các bóng đèn hiện đại, biểu tượng hoa... (hoa đoác khum) mà nhân dân Lào yêu chuộng nhất. Tầng 3 là diện trưng bày chính của Bảo tàng, từ chủ đề 1 đến chủ đề 7.

Cách thể hiện nội dung trưng bày cũng rất hiện đại: Toàn bộ tiểu sử - sự nghiệp của Người được thể hiện ở 6 chủ đề, còn chủ đề thứ 7 là chủ đề kế thừa công cuộc đổi mới toàn diện do Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản đề xuất và lãnh đạo.

* Chủ đề thứ nhất:

Phong trào đấu tranh yêu nước của nhân dân các bộ tộc Lào chống lại ách xâm lược của thực dân Pháp từ cuối thế kỷ XIX đến thế kỷ XX.

Chủ đề này giới thiệu một cách sơ lược về đất nước Lào giàu đẹp với những truyền thống lao động cần cù, truyền thống văn hoá tốt đẹp, đặc biệt là truyền thống đấu tranh anh dũng, quật cường của nhân dân các bộ tộc Lào chống lại ách xâm lược của các thế lực ngoại bang, nhằm bảo vệ sự toàn vẹn lãnh thổ và độc lập cho đất nước, tự do cho nhân dân.

* Chủ đề thứ hai:

Quê hương, gia đình và thời niên thiếu của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản, những ảnh hưởng của gia đình, xã hội và những truyền thống văn hoá đến sự hình thành những phẩm chất tốt đẹp của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi

Hản (1920 - 1936).

Chủ đề giới thiệu những nét khái quát về quê hương, gia đình và thời niên thiếu của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản ở tỉnh Xa Vẳn Na Khệt. Qua chủ đề này chúng ta có thể thấy được cội nguồn và quá trình hình thành những phẩm chất tốt đẹp, những tư tưởng tiến bộ của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản.

* Chủ đề thứ ba:

Thời thanh niên, những hoạt động sôi nổi vì lý tưởng chung là yêu nước và giải phóng đồng bào của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản.

Chủ đề này giới thiệu quá trình du học của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản ở Việt Nam. ảnh hưởng của sách báo tiến bộ, tác động của phong trào đấu tranh cách mạng Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Đông Dương đã giúp Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản sớm xác định cho mình lý tưởng theo con đường đấu tranh giải phóng, giành độc lập dân tộc.

* Chủ đề thứ tư:

Tham gia phong trào chống xâm lược, cùng với các đồng chí của mình tập hợp các lực lượng, củng cố phong trào, thành lập Mặt trận Lào tự do. Đồng chí Cay Són Phôm Vi Hản sớm trở thành một trong những người lãnh đạo xuất sắc của cách mạng Lào (1945 - 1954).

Chủ đề này giới thiệu những hoạt động của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản ở Việt Nam trong những năm đầu của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược. Nhận nhiệm vụ là đội trưởng xung phong Bắc Lào do Đảng Cộng sản Đông Dương giao phó, đồng chí Cay Són Phôm Vi Hản từng bước xây dựng lại phong trào, tham gia Chính phủ kháng chiến, tham gia Mặt trận Lào tự do, lãnh đạo cuộc đấu tranh chống lại sự xâm lược của thực dân Pháp cho tới khi hiệp định Giơnevơ được ký kết.

* Chủ đề thứ năm:

Đồng chí Cay Són Phôm Vi Hản trở thành lãnh tụ cách mạng Lào, cùng Trung ương Đảng Nhân dân cách mạng Lào và Mặt trận Lào yêu nước, lãnh đạo cuộc đấu tranh gian khổ và phức tạp để giành độc lập, hoàn thành cuộc cách mạng dân chủ nhân dân Lào, thành lập nước Cộng hoà Dân chủ nhân dân Lào (1954 - 1975).

Chủ đề này giới thiệu những cống hiến, đóng góp to lớn của đồng chí Cay Són Phôm Vi Hản cùng với Trung ương Đảng Nhân dân Cách

mạng Lào và Mặt trận Lào yêu nước, đề ra đường lối đúng đắn và lãnh đạo sáng suốt cuộc đấu tranh của nhân dân các bộ tộc Lào, vượt qua nhiều khó khăn gian khổ, nhiều tình huống phức tạp, để đạt được những thắng lợi to lớn trong cuộc đấu tranh chống đế quốc Mỹ xâm lược, từng bước thực hiện hoà hợp dân tộc, chuẩn bị và xây dựng lực lượng, tiến tới giành thắng lợi hoàn toàn cho sự nghiệp cách mạng dân tộc dân chủ, thành lập nước Cộng hoà Dân chủ nhân dân Lào (2/12/1957).

* Chủ đề thứ sáu:

Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản và Nhà nước lãnh đạo công cuộc xây dựng và bảo vệ tổ quốc, đề xướng đường lối đổi mới đưa nước Cộng hoà Dân chủ nhân dân Lào từng bước tiến tới phồn vinh và thịnh vượng (1975 - 1992).

Chủ đề này giới thiệu công lao của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản và các đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước Lào trong thời kỳ hàn gắn vết thương chiến tranh, củng cố chính quyền dân chủ nhân dân, định ra đường lối phát triển kinh tế và xây dựng quốc phòng, đẩy mạnh các hoạt động ngoại giao để tăng cường uy tín quốc tế và tranh thủ sự giúp đỡ của các nước bạn bè. Chủ đề này còn giới thiệu sự nhạy bén và sáng tạo của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản trong việc đề ra đường lối đổi mới có nguyên tắc, cùng Trung ương Đảng lãnh đạo sát sao, từng bước đưa nền kinh tế của đất nước thoát khỏi khủng hoảng, ổn định và phát triển, khẳng định sự đúng đắn của con đường đi lên của cách mạng Lào. Chủ đề còn dành một phần giới thiệu về những ngày cuối đời và tang lễ trọng thể của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản - Nhà lãnh đạo xuất sắc của cách mạng Lào, người con ưu tú của nhân dân các bộ tộc Lào.

* Chủ đề thứ bảy:

Đảng Nhân dân Cách mạng Lào tiếp tục sự nghiệp của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản lãnh đạo nhân dân các bộ tộc Lào không ngừng tiến lên, xây dựng đất nước Lào ngày càng phồn vinh và thịnh vượng (1992 - 2000).

Chủ đề này giới thiệu về Đảng Nhân dân Cách mạng Lào đã kế tục sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản, khẳng định sự quyết tâm đi theo con đường cách mạng đã chọn, quyết tâm lãnh đạo toàn dân tiếp tục con đường đổi mới có nguyên tắc mà Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản là người đề

xướng, đưa đất nước tiến nhanh, tiến mạnh, tiến vững chắc trên con đường xây dựng nước Lào phồn vinh, thịnh vượng, ra sức đóng góp vào sự nghiệp bảo vệ hoà bình, hữu nghị và tiến bộ xã hội.

Nhằm tăng cường tính khoa học và hấp dẫn của trưng bày Bảo tàng, cùng với việc trưng bày các tài liệu, hiện vật, Bảo tàng còn sử dụng các phương tiện nghe nhìn như: Video, chiếu phim, phụ lục cho nội dung trưng bày. Đồng thời, mỗi chủ đề lại được trưng bày theo nguyên tắc biên niên - vấn đề, nghĩa là, các chủ đề được nghiên cứu phân ra thành các cụm, các vấn đề cụ thể, các sự kiện trong cuộc đời, trong sự nghiệp của Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản được thể hiện trong mối liên hệ với lịch sử cách mạng của dân tộc Lào và với bối cảnh lịch sử thế giới thông qua những tấm ảnh lớn, những minh hoạ bằng mỹ thuật nhằm gây ấn tượng cho người xem. Các tư liệu, hiện vật gốc đi liền với các bản chú thích nêu rõ giá trị nguồn gốc hiện vật, thể hiện sự nghiệp và tư tưởng của Người, được coi là trọng tâm nhất. Những tuốc ni két, tức là những sách mở, bổ sung cho nội dung trưng bày. Giữa các chủ đề được phân biệt với nhau bằng các giải pháp mỹ thuật trưng bày khác nhau, kết hợp hài hoà giữa trưng bày theo hệ thống và trưng bày theo vấn đề, đa dạng trong phong cách thể hiện. Sự phân chia toàn bộ nội dung thành các khối theo một kết cấu nhất quán, cùng hướng vào gian trọng thể là cách trưng bày của một bảo tàng lưu niệm danh nhân hiện đại. Hiện nay, trên thế giới chưa có nhiều Bảo tàng tương tự. Bảo tàng mà chúng ta đã tiếp xúc và tham quan để đúc rút kinh nghiệm chính là bảo tàng lưu niệm danh nhân Hồ Chí Minh - Người anh hùng dân tộc vĩ đại, danh nhân văn hoá kiệt xuất, chiến sĩ lỗi lạc của phong trào cộng sản quốc tế của nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam, một bảo tàng tương tự về phong cách trưng bày. Đó là một đột phá phù hợp với sự phát triển của khoa học kỹ thuật, ứng dụng tốt thành tựu khoa học kỹ thuật vào trưng bày bảo tàng.

Bảo tàng Chủ tịch Cay Sơn Phôm Vi Hản khánh thành vào ngày 13/12/2000. Bảo tàng ra đời là một sự kiện văn hoá, chính trị, đáp ứng lòng mong mỏi của nhân dân các bộ tộc Lào và bạn bè quốc tế, bởi đây là nơi tập hợp gìn giữ những tài liệu, hiện vật quý báu, là nơi trưng

bày giới thiệu về cuộc đời và sự nghiệp, đạo đức cao cả của Người với muôn đời sau. Với tinh thần, tình cảm đó, Bảo tàng Cay Són Phôm Vi Hản đã có sức thu hút đặc biệt với các đối tượng khách tham quan. Cho đến nay, sau khi được chỉnh lý, bổ sung, bảo tàng tiếp tục là nơi được đón khách tham quan nghiên cứu ngày càng nhiều hơn, đặc biệt là người nước ngoài (Thái Lan). Đến với Bảo tàng, mọi người mang theo lòng kính trọng, sự cảm phục về con người và sự nghiệp của chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản kính yêu, được ôn lại cuộc đời và sự nghiệp, đạo đức cao cả của Người, để càng hiểu hơn, kính trọng hơn, từ đó càng quyết tâm học tập và làm việc theo gương của Người.

Nhiều khách nước ngoài đã tỏ ra rất xúc động khi đến thăm Bảo tàng và nhà lưu niệm Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản. Các nhà lãnh đạo cao cấp nước CHXHCN Việt Nam khi đến thăm bảo tàng đã ghi lại những cảm tưởng hết sức quý báu: "Tôi và các đồng chí cùng đi rất xúc động tới thăm Bảo tàng và nhà lưu niệm của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản - người con ưu tú của nhân dân các bộ tộc Lào, nhà lãnh đạo xuất sắc của Đảng và Nhà nước Lào, người đồng chí và người bạn lớn rất thân thiết của nhân dân Việt Nam. Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản đã phấn đấu suốt đời vì lý tưởng cao đẹp giải phóng dân tộc, xây dựng một nước Lào hoà bình, độc lập, dân chủ, thống nhất và thịnh vượng, vì hạnh phúc ấm no của nhân dân các bộ tộc Lào. Người là tấm gương về đạo đức, phẩm chất cách mạng trong sáng. Người đã cống hiến to lớn cho việc tăng cường mối quan hệ đặc biệt Việt Nam - Lào ngày càng nở hoa kết trái. Tên tuổi và sự nghiệp của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản sống mãi trong trái tim của nhân dân các bộ tộc Lào cũng như nhân dân Việt Nam. Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam sẽ làm hết sức mình cùng Đảng, Nhà nước và nhân dân các bộ tộc Lào, giữ gìn, phát triển và truyền lại đời đời cho các thế hệ mai sau mối quan hệ hữu nghị, đoàn kết đặc biệt và sự hợp tác toàn diện Việt Nam - Lào mà Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản đã gây dựng, dày công vun đắp và trân trọng suốt đời vì lợi ích của hai dân tộc Việt Nam - Lào, vì hoà bình, ổn định, hợp tác và phát triển trong khu vực và thế giới"⁽¹⁾.

Không sao kể hết được những lời cảm tưởng

mà nhân dân trong nước và khách quốc tế đã để lại mỗi khi đến tham quan nơi ở, làm việc và Bảo tàng Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản. Nhiều khách nước ngoài thể hiện sự khâm phục nhân dân Lào đã xây dựng một công trình văn hoá xứng đáng với một trong những nhà cách mạng vĩ đại nhất của thế kỷ 20. Bảo tàng đã làm nổi bật nền văn hoá độc đáo và lịch sử lâu dài của dân tộc Lào, cũng như mối quan hệ khăng khít giữa cuộc đấu tranh của nhân dân các bộ tộc Lào với cuộc đấu tranh của các dân tộc bị áp bức trên toàn thế giới.

Bảo tàng Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản còn là công trình văn hoá hiện đại, là hiện thân của chủ nghĩa quốc tế vô sản chân chính, là biểu tượng của đạo lý "Uống nước nhớ nguồn" của dân tộc Lào và là biểu tượng tấm lòng sâu nặng của toàn Đảng, toàn quân và nhân dân cả nước, luôn hướng về Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản. Với ý nghĩa văn hoá sâu sắc, công trình Bảo tàng còn là niềm tự hào của nhân dân các bộ tộc Lào hôm nay để lại cho các thế hệ mai sau, một trong những trung tâm giáo dục chủ nghĩa yêu nước, góp phần đào tạo con người mới, kế tục trung thành và xuất sắc sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản. Nơi đây không chỉ giáo dục về lịch sử, mà còn chuẩn bị cho khách đến tham quan nghĩ về tương lai. Nó như là một trường học luôn luôn nhắc nhở chúng ta: Giành chính quyền đã khó - giữ được chính quyền còn khó hơn, giành được độc lập đã là quý, nhưng độc lập rồi mà dân không đủ ăn, không đủ mặc, thì độc lập ấy cũng chẳng có ý nghĩa gì, và vì vậy phải chăm lo củng cố Đảng, củng cố chính quyền, đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá, thực hiện được mục tiêu: "Dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng văn minh" như mong muốn lúc sinh thời của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản.

Đ.T.C.T.V

Chú thích:

(1) *Cảm tưởng của đồng chí Đỗ Mười - Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam, viết ngày 17-3-1996, nhân dịp đến thăm Nhà lưu niệm về cuộc đời và sự nghiệp của Chủ tịch Cay Són Phôm Vi Hản, lưu tại Bảo tàng Cay Són Phôm Vi Hản.*